

CSOKONAI LAPOK

SZÉPIRODALOM ÉS TÁRSASÉLET KÖZLÖNYE.

TULAJDONOS SZERKESZTŐ

ORBÁN P E T Ő.

Előfizetési díj: Debrecenben félévre július 3-ától december végeig 5 frt; három hónapra július 3-ától september végeig 2 frt 30 kr; egy hónapra, július végeig 1 frt ezüstben. **Vidéken** félévre 5 frt 45 kr; évnegyedre 2 frt 52 kr; egy hónapra 1 frt 12 kr. Előfizethetni helyben egyedül Csáthy Lajos úr könyvkereskedésében, a hol mindennemű hirdetések is elfogadtnak, miktől egy kétszer hasábozott sorért 4 p. kr fizetetik. **Vidéken** minden cs. k. postahivatalnál, a hol az előfizetés elfogadtatik s az előfizetési díjt tartalmazó levél, ha ráíratik kívül, hogy hirlap-előfizetési díjt tartalmaz, ingyen küldetik a szerkesztőséghez. Előfizetést gyűjtőknek minden 10 példány után egy ingyen példány adatik. Egyes szám ára 6 ezüst kr. — Megjelenik a lap hetenként kétszer: **szerdán és szombaton** délelőtt. Szerkesztőségi szállás nagy-csapóutca 10-dik szám, hátulsó épületben.

 Figyelmeztetjük hónapos előfizetőinket az előfizetési díjnak mielőbb kezeinkbe juttatására, hogy jövőre ahhoz alkalmazhassuk magunkat!

Szerk.

Fővárosi élet.

Budapest, jul. 16. A napi sajtó terén és a beszédkörökben még mindig a legfontosabb tárgy b. Haynau t.sz.n. hivatalátóli fölmentetése és nyugalmaztatása, s reá mindjárt a volt hadsereg parancsnoknak nyilatkozata és napiparancsa; — az egész tény már szokatlan módóránál fogva is új érdeket gerjeszt.

A ministerium gyors határozott erélyes eljárása, s a reá következett elszánt katonai válasz — oly hangon folyó dolgok, miket füleink már rég nélkülöztek.

Biztos tudat hiányában a tény kimagyarázására mindenféle költött indokok, combinatiók és sejtelmek merültek föl.

Aha... hát csakugyan jönnek a törökök — mondá elégtül mosolylyal Vérmesi ur, ki minapában saját tengeriét lengő verhenyeges leveleivel és kimeredő jókora csöveivel — egy zászló és ágyukkal fölszerelt egész hadi flottának képzelte, s az elejébe jövő lobogós fehér gatyáú csöszts is mindaddig békekövetnek hívé, míg ez a szür új-jából előmarkolt korán érő mutatványcsövekkel a vérmes képzelet illusioját el nem osztatá, kibonyitván, hogy ő nem egyéb, mint kukoricapásztor, s a délibábon uszó egész tünemény tengeri ugyan, de nem... flotta.

Mások ismét más kényszerűséggel hozák a kormánynak e tettét összeköttetésbe, s szívök melegebb vágyainak teljesültét olvasák ki belőle.

A hirlapok utján megállapított ok az engedetlenség — vagy diplomatikus finomsággal — „engedelmeskedni nem tudás” — B. Haynau t. sz. n. a követek amnestiájakor a korona kizárólagos jogát: a kegyelmet anticipálta — a formadat esse rei helyébe talán e másik latin mondást tevén: *qui cito dat bis dat!*...

Egy végső sejtelem — mely épazért, mert leginkább elhallgattatik — nekem legalaposbnak látszik, s ez az, hogy a XXIV-ek tábora számított reá. A kegyelmi-elem lábra kapván, a katonai kormányzó a kiengesztelődésnek engedélyekkel könnyítette volna meg az utját. **S e b é k e t e r v** mely mély titokszerűségénél fogva a ministerium előtt haditerveknek tetszhetett — gyorsítá a határozott intézkedést. Egyébiránt ez vagy amaz-e az indok teljesen egyre megy ki, kormányi cselekedetelnél mindent csak a köv e t k e z m é n y e k magyaráznak.

A hivatalától fölmentett hadseregparancsnoknak gr. **W a l l m o d e n** lovassági tábornok az utódja.

De hagyjuk a politikát, — a politikai eszmék örvénye ragadós.... s az ember könnyen elveszti az a l a p o t lábai alól. —

Tudják-e önök hogy **Debrecént** a napokban....

— Tüzbe viszik?... —

Nem.... **vizbe viszik!** —

Jó ugyan, ha Debrecen városának ébersége is mindenkor résen áll, — hanem azért álmukat a parancsolt **c s ö n d e s s é g** dacára fölháborítani nem akarom, és megfejttem, miszerint nem Debrecen v á r o s á t — hanem Debrecen **g ö z s t** viszik a vizre.

Elszakasztatván t. i. a sors mostohasága által a szöke Tizsának e karcsu völgegye kedves arájától — egy más menyaszszonynyal köttetik egybe, a **Dunával**: ki vénebb ugyan az előbbinél, de szabályozott testalkatu, és a mi legfőbb, gazdagabb és több évijövedelmet ígér. A szegény elhagyott ara vigasztalhatatlan, naponta újra fodorozza hullámfürteit, még álmában is zöldgalyakkal koszoruzza magát, végig futja a mezöket és réteket, virágokat tép kedvese útjára, mindig azt híven, hogy visszajöend, — de hasztalan, Debrecen a Dunával eljegyezve lesz... s a megcsalatott menyaszszony áradó könyüket sirand, míg sebei be nem gyógyíttatnak, könyei föl nem száradnak, míg ismét egy piros sipkás völgegy szivarra nem gyújt puha ölében. — Ohajtjuk is, hogy a tiszaszabályozás mielőbb szárítsa föl Tizsánk kiömléseit, s

a vállalkozási szellem új piros lobogóju gőzöket füstölögtesen mielőbb puha ölen.

Több börtönzötteknek szabadonbocsáttatását élénken rebesgetik; ezek közt mondják: Nyárit, Cucort, Kiss Károlyt.

Riskó Ignác, Ferdinandi és Hacelt a napokban hoztattak be Pestre, az első szabadlábbon van, a két utóbbi azonban fogságban várja ítéletét.

Ugyhiszik, hogy a haditörvényszékek közelebbi felosztalásával a foglyok száma tetemesen csökkenni fog. Adja isten.

Az ostromállapotot egy bécsi elmenc a jégverembe akasztotta, hogy tartható legyen. Ohajtjuk, hogy a jótékonyp mennél közelebb legyen hozzánk, mely jeges-tül együtt elolvassza.

„Hunyadi László” holnap kerül színpadunkra. A színházi Fama oly sok élvet és nagyszerűséget ígér ez estvére... hogy a pesti társadalmi világ már ma megkezdé a pénztár ostromlását, ... mindenki a legnagyobb türethetlenséggel vágyik pénzétől megszabadulni — csak hogy egy zártszékjegyet vagy páholyt kaphasson helyette. A ki oly szerencsés, hogy páholy birtokába juthat, azt hiszi, a menyországot tartja markában, — jövő levélben megírom aztán, hogy láttam-e angyalkákat benne. Igazán egy tele színházban a páholsor — menyországához hasonlít, míg a földszint valóságos pokol: — itt az izzó hőség közepette főzetik és süttetik az ember, s kinjai közt könyörgve tekint fölfelé, hol a páholyi kényelem valódi üdvösségként tűnik föl a szegény léleknek. De jaj azoknak, kik első, ők leendnek az utólsók... igen!... a szentírás szavai teljesülnek... a földszinti embert legelőször kilóditja a tömeg rohama, s ő első balag haza gyalog... a páholyosok pedig mint utólsók rohognak haza hintajikon. —

A viszontalálkozáskor sok egyébről többet.

Tövestül ágastul...

Tövestül ágastul odavan az a fa,
Nekijött a szélvész és kiszakasztotta.
Pihentem egykor a fának árnyékában,
Én istenem, most itt milyen pusztulás van!
Elhordta az idő a kaput, kerítést.
Sem egy ebvakkantás, sem egy lónyerítés...
A kevély kéményt meg a menynykő bevágta,
Most ott áll a viskó csupaszon, szájtátva.
Nagy mester az idő, mondhatom nagy mester,
Többet ront mint épít, többet ront ezerszer.
Az is lehet: a történetet olvassu,
Middn a dolgokat egymásra forgatja.
Nem mék tovább innen... eddig az én pályám...
Mindenfelől egy sir, egy sötét sir néz rám:
Még azt a nagy égiháborut bevárom...
Legyen a menydörgés: végszivdobbanásom.

Rábat.

Retkesi uram, és háznépe.

Beszély.

I-ső fejezet.

Melyben is több főszemélyek lépnek föl, kiket ösmerni nemcsak méltó, de szükséges is.

Vala pedig a napnak azon szakasza, midőn a nap egy utósó kacér pillantással adieu-t mondván az elhomályló földnek, homlokon csókolja a hegyek süvegét, vagy a pusztáknak homokját, s veres köpenyegébe burkoltan elfekszik a tengernek hullám-párnái közé — (mint a költők mondják) A kakuk elszunyad, a szunyogok felébredtek, a bizalmas verebek süppedező nádfedelek alatt holnap énekőkre pihenteték torkukat s helyettük haza térének a legelőnek csordái kellemes symphoniában még meszszről üdvözölvén a korpával bélelt jászlokat. Egy-szóval estve volt.

És ezen ünnepélyes pillanatban ült háza előtt a városnak egyik érdemdu polgára, nemzeti Retkesi Tóbiás uram de cadem, pihentetvén az ő testének gömbölyűségét uri sulya és hosszu életidő miatt görnyedező lócán.

Volt pedig Tóbiás ur egykor a bőrkészítésnek nagy mestere, ki a művészetnek ezen szagos nemében néhány év alatt oly talentumot fejtett ki, hogy példányait drágább áron vevé meg mint másokéit, a szépnek és nagynak örvendő — csizmadiaság; — s így lön az hogy Tóbiás ur felhagyva művészetével, egyedül a gazdagság szent nyugalmának áldozott.

De dicséretére legyen mondva, ő hazájának élt, királyát szerette, azért is annak érce nyomott képeit tőle kitelhető szorgalommal őrizgeté ládája fenekén. színházba sohasem járt, köz- és jótékony célokra sohasem adakozott s inkább még egyszer bőroket cserezett volna, semmint a tisztelt képeket szellőzni, vagy épen elvándorolni rejthelyökből elővezette volna; a honnan a gonosz világ szerette Tóbiás urat fősvénynek nevezni, pedig ő csak tul a rendén takarékos volt.

Külséjét — nem tartozván föladatunkhoz, — nem írjuk le; — elég legyen anynyit arcvonásai örökítésére megemlitenünk, hogy őt egykor egy kőborló szobafestő vászonra pacsmagolván, kis leánya, az elmés Juliska sokban hasonlatosnak találta azt, a kétgarasos magyar kártyán mindennap szemlélhető tökkétszemhez.

Tóbiás urnak sok gyönyöre volt életében, de mindazokat lelül mulá az, hogy ezelőtt 17 évvel atya lön, atyja a most kertben gyomláló Juliskának, ki, — anyja elhunyván — szemefénye lön Retkesi urnak, ki másodsor félt Hymen zászlója alá fölesküdni, két okoknál fogva: először mert a lakoma felette sok pénzbe kerül... másodsor mert már egyszer hajótörést szenvedett házuri tekintélyét nem akarta ismét a páros élet tengerén bizonytalan utra bocsátani; — azért tehát Juliskára bizá a ház terheit, míg maga füstölgetve számlálta a ládába rekesztett penészes királyokat.

Voltak pedig Tóbiás urnak rettenetes nagy tervei az ő Juliskájával, mert vala Juliska szép mint a nyári hajnal december 15-én.

Nem vala ugyan ő magas, és karcsu mint a cedrus, mely nő a Libanon hegyén, de hasonlita egy görbe fűzfához, mely kiapadt tőszéleken ácsorog. — Arcán egy forradalom következtében, melyet az irigykedő színek hoztak létre egymásközt, — mint szokott történni — a kibujdosásnak be kellett következnie; s így lőn, hogy a szem nefelejtse az ajkakra, a hajnal éje a szemgödörkébe, az arc hajnalpirja az orr triangulumának legkiülőbb szögébe lopóztak; de azért ő szép vala és nemes indulatban bővölködő, mint illatban dus az uj ködmön.

Tóbiás urnak pedig merész terve az volt, hogy adná őt hitestársul Töpördy Márton compossessornak, ki is vala hatalmas ura őseitől örökölt két pusztá teleknek, s jelenben Retkesi urnak becsületesen fizető lakója, miután a városra házassági magas célból beköltözött.

Töpördy urfi so káig járta az iskolákat, s mivel ott mindig szorgalmasan — aludt, sok semmit hallott, és sok mindent nem tudott. — Ő az iskolát himlőnek tartá, melyen minden gyermeknek át kell szenvedni, — ő tehát néhány év után kilábadozván e veszedelmes betegségből, telkeinek virágzó vára felé menekült.

De ő itt sem volt tökéletes boldog, mig egy jósló öreg aszszony két garasért föl nem fedezte ama nagy titkot, hogy a tensurfinak nőszülnie kell.

Ez új eszme hajánálfogva ragadta urfinkat a város felé, s mivel oda belépven legközelebb találta Tóbiás ur házát, egész kényelemmel befészkelte magát abba, és mivel meglehetősen terjedelemmel birt, nem igen volt lepke természetű... azért is, sem hogy a városba fáradságosan lánynezőbe csatangoljon, helyben találva Juliskát, készakarva elveszti szívét, hogy a fürge leány találja meg azt.

És ezen egyének tették már nemzetes Retkesi uram házát, s hogy a mélyen tisztelt ur tudtán kívül, kik egészíték ki azt? — megfogjuk látni.

II-dik fejezet.

Melyben még két egyének állanak elő, kik hasonlólag nem kis fontosságúak.

Ia jól figyeltünk, Tóbiás ur udvarába a szomszédháznak egy piciny ablaka nyílik.

Pillantunk be a függönytelen nyíláson, és meglátjuk azon félelmes egyéneket, kik a békés szomszéd terveit oly patkány módra rágdossák szét annak idejében.

Szük, alacsony szoba ez; közepén egy festetlen asztallal, két bizonytalan állású székkal, hoszszu élésládával, és egyetlen ágygyal, melynek nem igen dagadozó vánkosain ázsiai kényelemmel bizonyosan a házi ur hever.

Zömök ifju uriember ez, jó darab orral, apró szürke szemekkel, jókora szájjal, mely érdekes életműszereknek a kuszált haj e pillanatban igen diszes függönyül szolgál.

És ezen ifju ur, szorgalmas hallgatója a tudományoknak, azaz olyan ember, a kiből csekély correctioval prokátor vagy pap is lehetne.

S miért oly szomorú?

Mert ő kegyelme igen rossz sáfárja volt enmagának! — Roszul kezelte jövedelmeit, s most kevesebbje van semminél, mert nyakig ül adósságban, melyet csak a jó isten fog valaha lefizetni. —

Épen a hitelezők iszonyu alakjai tünnek föl e percben Csonka Demeter urfi — így nevezzük őt — képzetében; s homlokára a komolyság föllegei, mint boglyakemencére a cigánygyermek — felkuporodnak.

És ő a természet lángeszű fia, tollat ragad elő... ír!

„Juliskához“

Szépséges szépségem szép bazsarózsája
Öszszetörtődött érted e szív tája!
Érzékeny érzékkel én érzékenységem
Feléd lángol addig, mignem leszen végem.

Mint midőn fölmile meglövettedök,
Leesvén eséssel a földre vetődök,
Iszonyu hullással hull vérem hullása
Záporban záporzik könnyem záporzása.

Óh, hallgass meg engem, vagy öszszeszuzódik
Szivem, mint hullám közt a devalvált ladik;
Iszonyu iszonynyal leszen annak vége,
El nem éneklődik soha dicsősége.

Óh, ha szived erre nem illettedök,
Bus dudán ez ének hasztalan fuvódik
S piciny lábaidnál mind hiában hever
A te érted híven lángoló Demeter.

Irá ő, de ez nem elég; hegedűjét ragadá le néma szegnek természetéről, s hangokat csalt ki az élettelen szerszámból, melyek a halló szemébe könyeket, az iszony, a félelem könyeit csalák.

De a kertben gyomláló Juliska félben szakasztá munkáját a bűvös hangokra s Demeter urfi ablakára oly nemű pillantásokat hajigált mint epedő róka a magas tyukólra.

És mi, Juliska tetteinek szemtanui, nem helytelenül állítjuk, hogy az érdekes pár mélyebben — mint szokás — pillantott egymás szemébe, ... de semmit sem előre!... meglátjuk mint van megírva a vakeset nagy könyvében.

Azonban az ajtó feltárult, s egy fiatal köpcös egyén lépett be azon, félbeszakasztó Demeter urfi működését.

Könyveit e jeles ifju könyvedén veté hóna alól az élésládára s alázatosan, de vigyorgó arccal közelite a művészhez.

— Nos? mit akarsz? kérdi Demeter urfi.

— Hát — még tegnap izente, de mivel nem volt honn Csonka ur, nem mondhatám meg. —

— Ki izent? —

— Hát ki más, mint Juliska lányaszszony,? hogy tiszteli, — apja a vén Töpördyhez erőszakolja nőül. — Azt mondta, találjon módot Csonka ur ezt megakadályozni, vagy ő örökre boldogtalan lesz! —

— Ennek nem szabad megtörténni! — dörge Csonka urfi és szertelen komoly lön.

— Hm! — monda fontos arccal a köpcös — ha megengedné beleavatkoznom, én tudnék egy módot! —

— No csak rajta fiu; mert én zavaromban gondolkozni sem tudok.

— Tehát változtassuk meg szerepünket, most egyszer az ur engedelmeskedjék nekem, s hallja tervemet.....

És Dárdás Mihály urfi, kiről eleve gyaníhattuk, hogy azon egyetlen élő lény, kinek Demeter ur parancsol, előadá terveit, melyeken ura és parancsolója tökéletesen megnyugvák.

Dárdás Mihály urfi, Demeter ur köpcös tigrise lesz tehát azon ötödik fontos egyed, kinek tetteit a kronika fekete nagy betűkkel jegyezte föl.

III-ik fejezet.

Melyben előadatik, minő lépéseket teszen Misi urfi, s mint gerjed föl Töpördy Márton ur iszonyu, de méltó haragja.

Töpördy ur estvelizett, s ezen estvelinek egy becsületes kappan lön áldozatja.

A tisztelt ur épen ennek felvagdolásával küzdött, midőn Mihály urfi holdvilág képét a félignyilt ajtón betolá....

— Talán ros helyen járok?

— Hogy hogy? — kit keressz? kérdé az izzadó ténsur.

— Tekintetes Töpördy urat! — felelt Misi, szeméit gyönyörrel nyugtatván meg a szédult kappanon.

— Jöj be fiam, mi jót hozasz? kérdé kegyesen Márton ur.

— Igen sok roszat, melyből még jót is lehet kivonni, ha a tens ur tanácsomat akarná követni.

— Ül le fiam és szólj. —

Mihály urfi látóérzékei azonban erősen a kappanba tapadtak, s eszébe jutván, mikép neki legmerészebb képzelei dacára sem fog vacsora adatni otthon, — a csábító sült fölött tévedező eszméit csak sok idő után igazíthatta rendre; azután szólt....

— Egy titkot tudok tekintetes uram, de most, mivel épen estebédét háborgatnám, s mivel annak e percbeni fölfedezése az emésztést gátolhatná, — távozom.

Márton urnak a titoktudvány gyöngé oldala volt....

— Nem, édes fiam — szóla kandian — sőt inkább ül le egyél és szólj.

A vállalkozó szellemü Mihály nem engedé ismételni a meghívást; azonban, mint nagy logicus, képtelenségnek tartván enni és beszélni egy időben, mig egyetlen darab létezett a kappan-áldozatból, Márton tensur minden tudakozása dacára egyetlen szótagot sem birt kicsikarni belőle.

— Tehát — kezdé végre Mihály, miután teljesen meggyőződött arról, hogy látkörében semmi megehető tárgy többé nem létezik — tudja az egész város, mikép a tek.

ur Juliskát tegnap megkérte. És van egy ember, egy szörny, ki a tek. urat a fennevezett kisaszszonytól minden módon törekszik megfosztani; ki elhatározá, hogy mint nejét is az oltártól, sőt uri karjai közül is elrabolja... És így nem lesz tekintetességednek egyetlen békés pillanatja, mert e dühös szörnyeteg még becses élete lámpását sem fogja kímélni, miután az ily nőrablások a tolvajt ellenállás esetében szélsőségekre kényszerítik.

— Szörnyü, szörnyü! — kiálta Márton ur, ki már színről színre előtte látta állni a sáppadt kaszást.

— Azonban — folytatá Mihály — ha őt holnap párbajra méltóztatnék idézni...

— Párbajra, fickó? — szakasztá félbe a ténsur — elment az eszed? hiszen életemben nemhogy embert, de egy árva kakukot sem löttem.

— Tekintetes uram! itt löni kell; magunk élete a másokénál becsesebb!.. aztán ön a megsértett, öné az első lövés, a pisztolyokat én töltöm, az öné golyókra, ellenfeleé vakon lesz töltve; aztán nem is szükség, hogy agyonlője tekintetességed, csak megbénítani, hogy ártani képtelen legyen!

— Fickó! te okosan beszélsz! — monda nekibuzdulva a tensur, beszélvén ő belőle egyszersmind két itce ó érmelléki — és kicsoda ellenfelem?

— Csonka Demeter ur!

— Hiszen ez saját gazdád!

— Zsarnokom, akarta mondani! ezen lövés engem tekintetességed szolgálatjába lövend!.. elfogadta ezen föltétet?

— El; de hátha Demeter hozand pisztolokat?

— Hahaha! soha sem voltak fegyverei, s nem vehet, mert egy garasa sincs!

— Helyesen, holnap, vagy még ma költözz át, s töltsd a pisztolyokat.

És Mihály urfi igen megelégedve távozik, mert bucsuztakor a ténsur, kezébe valamely pénzdarabneműt csusztatott, mely is urfink tapintó érzékére igen kellemesen hatott...

Lön pedig, hogy a hüségtelen Mihály elhagyván urát és parancsolóját, még azon estve átköltöznék, levén az ő minden ingósága hóna alatt egy rongyos zsebkendőben.

IV-ik fejezet.

Hol is rettenetes párviadal iratik le, melyben Csonka Demeter ur csaknem szörnyü halált hal.

Reggel volt. A nap, miként ha egy roppant mécszet gyújtottak volna meg, megvilágítá a természet tágas szobáját. —

S midőn ő napsága legelőször veté sugárait Csonka Demeter ablakára, kísérletet tevén, ha valljon beférkezhetné-e a szűk nyíláson, — már régen ébren volt a lelkes ifju. —

A legmerészebb pongyolában ült ő asztala mellett;

s arcában az öröme azon magasztos neme volt, minőt gyakorta lehet olvasni a rókának az ő szemeiben, egy megtépett tyuk haldoklásánál, melyet is leránta a ketrec spharajából.

Olvasott pedig a derék ifju egy levelet, melynek értelme ekképen vala:

„Csonka Demeter uram!

Az ur engem vakmerőségével, miszerint mátkámat nemcsak szeretni merészli, de még irtózatossá fenyegetéssel elrablásról is gondolkodott; e vakmerőségével, mondom, kicurálhatatlanul megsértett, azért is, ha becsületének örül, ma esti hét órákor, a nagyerdőn tanuk nélkül, vagy ha tetszik, egy tanuval jelenjék meg. — Pisztolokról gondoskodni fog, halálos ellene

Töpördy Márton, de eadem.“

— Töpördy! te megirtad szerelmed bucsuztatóját, — gondolá a kellemesen mosolygó ifju, s roszt záru ládájába rejté az iratot.

Az óramoderatornak legyen érte dicsőség és hála! a nagytemplom órája csakugyan pontosan elüté a hetet.

Sötét volt az est, miként a bűnös gondolatja, és meglehetősen hideg, mint ősz végén a nyári kaputrok.

A nagyerdőnek kapujában fütörészve ácsorgott egy magas sovány alak a csipős őszi zephir miatt mélyen köpenyébe burkózva, de a melynek számos keshedésein, mint valaha az elszánt vitézek a labirintus utain, kóválygott ki és be ő szellősége.

— Átkozottul késnek a vitézek! — mondá a köpenytulajdonos, ki nem más, mint Demeter, a harcvágyó ifju vala, — aztán ez a köpeny is anynyit ér a hideg ellen, mint éhes gyomornak a lacikonyha illatja!

Azonban léptek zaja szakítá félbe a derék ifju gondolatait, s nem sokára az éj köpönyegéből két zömök egyén fejlett ki.

— Ön az? — kérdé az ujonjöttek egyike.

— Igen! — felelt Demeter.

— Jól van! — válaszszunk helyet.

Mindig sötétebb lön, elanynyira, hogy három lépésre látni nem lehetett.

— Végre célnál vagyunk, .. jó lesz itt?

— Igen!

— Tehát itt a fegyver!

— Menynyiköbe, hisz én sohasem löttem!

— Most lönie kell! — zugá az, kit nem helytelenül

Töpördy urnak vélünk — nincs segéde?

— Nincs!

— Mindegy!.. itt az enyim! Miska! mérd ki a távolságot!

— Hogyan, te hütlen gazember! te ki elszöktél, meglóptál, most életemre törsz?

— Nem tört-e Csonka ur is életemre? — mondá Mihály, mert ő volt a harmadik — ön, a ki azon nagy és ren-

ditő mesterségben gyakorolt egész hosszú évig, hogy mi-kép lehetne széjjel élni... most visszaadom a kölcsönt.

Ezen felséges sarcasmus után iszonyu lépésekkel mérvén a távolságot, a dühös vágytársak látköre elől szer-telenül tova szökött.

Töpördy ur kurázsia a magányban nagyot csökkent..

— Mit mondok, Csonka uram! nem mond le Julis-káról? —

— Inkább életemről.

— Tehát meg fog halni, mondá az assecuralt életü Márton.

Miska visszatért.

— Foglalják el helyeiket, — mondá sötéten.

Csonka urat jótávol egy csonka fához vezette...

— Tehát nem áll el szándokától? — orditá még egy-szer Márton, Demeter a távolság miatt alig érthette hang-ját...

— Semmi áron! — kiálta torkaszakadtából a lángo-ló ifju.

Miska hangosan kiálta!..

— Uraim! miután nagylelkűleg mindketten lemond-tak az első lövésről, midőn a harmadikat számlálom, egy-szerre löjjenek!

Márton ur reszketve huzta fel fegyvere sarkányát, és kereste ellenfelét szemeivel a távolban!

Kereste, kereste... és mind hiában!... a sötétség pokrócot takart Demeter halandó részei elébe.

Azért is, a dühöngésében is kegyes Márton, istenre bizta a golyó vezérlését...

— Egy!... kettő... három!... hangzék Mihály urfi szózata.

A cső villant; s Demeter ur iszonyu orditással zu-hant a földre...

Akará pedig az irigy sors, hogy az elhunyo Csonka Demeter erősen bele kollintsa az ominosus csonka fába testének azon részét, melytől tárgycsere és hasonlat mi-att a cínkek remegnek.

Ezen kellemetlen érintkezés miatt fájdalmasan hunyá le szemeit!

— Az istenért! Töpördy ur! agyonlötte!..

— Lehetetlen!

— Fájdalom, való!..

És rohanva rohant a kétségbeesett ténsur az egykor virágzó ifjuhoz, kinek épen most adta ki az utolsó viati-cumot. —

Demeter fején legalább is 10 krajcár áru álkörmös folyt alá...

— Most mit tegyek?.. édes fiam!.. vége van.. meg-halt!.. tanácsolj, te átkozott gazember!

— Itt más mód nincs, mint hirtelen szekeret állitni elő s szökni még ez éjen!.. Le kell mondani Julisról, mindenről... a törvény szent!... életért életet kíván, s pedig tekintetességed csak nem akar még meghalni!

— Édes istenem, hogy akarnék! hiszen még alig élttem!...

— No csak siessen szekerért a tensur, én addig e bokrokba rejtem halottunkat.

És Márton ur, a megijedt hős, oly sebesen futott el, mikép ha nem láttuk volna, nem hinnők hogy ő az!

A halott és Mihály urfi, szertelenül kacagák a rohanót.

V-ik fejezet.

Melyben röviden festetik le nemzetes Retkesi ur hoszsú haragja, és leiratik a gyilkosnak elbucuzása, és azt követő vándorlása.

Az Istenért! hová készül? miért pakol ily késő éjszaka, midőn már a kuvikmadár is elült, tekintetes uram!

Ezen szivigható kérdéssel támadá meg, igen érzékenyen és megijedve, vejét és jólfizető lakóját Tóbiás ur.

A kannibalszivű Töpördy pedig, uri természetéhez hasonló párnaszákot cipelt egy hirtelen előállított fakó szekerre...

— Megyek, nemzetes uram!.. el, ki a világból,.. az az csak sétálni megyek.

— Megbomlott tekintetesség? Sétálni? mikor mindenét viszi...

-- Igen!... ugy a házbér?.. itt van!... kamat!... paraplim hol van?.. cypár ócska csizma!.. veszszén itt minden... minden!

De, hát a leányom tekintetes ur!?

— Menjen a manóba leányával!.. hiszen halva csak nem vehetem el!

— Ez már gyalázat! — töre ki Tóbiás ur.

— Vegye el leányát maga, ha akarja!.. vagy adja az ördögnek, nekem nem kell!.. kocsis!.. hajts!.. Oh te Morpheus! vedd ki az abrakostarisznyát a ló fejből!.. jól megfizetek fiam, .. agyonütlek!... hajtsd már az átkozott dögöket!...

Tóbiás ur, meghiusulva látván legszebb reményeit, lőn hasonlatos a kovácsmühelynek az ő kéményéhez, mely szikrákat okádik...

— Te! haszontalan vén fogatlan kappanzsir!.. meggyaláztad házamat, .. takarodj!.. gyűlöllek!... Juliska! kelj föl... kösd hátra kezemet, ... mert elfeledem, hogy e szalmaember nekem magyar nemesnek vendégem! s agyonkókányozom a fagygyu-tetemet!..

És elhangzék az elbusultnak köllágyító panasza.

Mert eltűnék vala már Töpördy ur igen meszsze, visszszakítottván azonban nyikorgó szekerének szivrendítő melodiája.

VI-ik fejezet.

Melyben is kimutatatik ezen közmondás igazsága: a ki jól köt, jól old.

Másnap egy érdemes ifju tisztelék meg látogatásával Tóbiás ur házat.

És ezen fontos egyén Mihály urfi vala, ki zsinóros dictioval mutatá meg a borzadó Tóbiásnak, mennyire meg van gyalázva háza és férj nélkül maradt leánya.

Szavait ez uj Demosthenes ekként végzé:

— Mélyen tisztelt nemzetes uram! Nemzetességed tisztelt családja és nagylelke anynyira ismeretes a hazában és e város előtt, hogy e tettet vagy rögtön helyre kell hozni, vagy az eddigelé fényes hirben álló Retkesi név, a mindenhápi pórok sorába sülyed alá... Mirenézve én azt tanácsolnám, hogy hirtelen férjet kellene előállítanunk, a ki nemzetes uram leányához illő tanult és nemes férj lenne!

— Igaza van öcsém uramnak! — szólt az ingadozó Tóbiás — de hol vegyünk olyat s kivált ily hirtelen, míg a város szájára nem kerül a dolog?!

— Én tudok egyet, ki lángoló örömmel veendi felkaroltatását a fényes Retkesi családba.

— Ugyan? — és ki volna az?!

— Tudós Csonka Demeter, a kegyed szomszédja.

— Hiszen ő még csak diák! •

— Nemzetes ur lányát adja neki, és nem lesz többé az!...

— Helyes! hiszen ez ifju embert mindig becsültem!

Két hó után, ketten füstölgeték el a nap unalmait nemzetes Retkesi ur és veje Csonka Demeter urfi, ki lerázva magáról az iskola porát, terveket épített a jövőre, melyeknek alapja Tóbiás ur királyokkal bélelt ládája volt.

És Juliska? — Ő boldog volt! Naponta hallott veresét és zenét!.. Csonka művészetének virágait.

Mihály urfiról azt jegyzi meg a krónika, hogy a szerencséjét egyedül neki köszönő fiatal pár, évek mulva Töpördy urral vetélkedő terjedelemmel bocsátá el asztalától.

Csöglet.

Korhelydal.

(Ősz végén.)

Kezdjünk immár az adóhoz,
Járjunk búcsut a zsidóhoz,
Üritgessünk, töltögessünk,
Hogy ezen is útalessünk.

Itt van a tél, nem aggódunk,
Mindent a korcsmába hordunk,
Esztendei munkánk bére,
Adósok vagyunk már véle.

Jó a zsidó, ad előre,
Ad a jövő esztendőre,
Akkor aztán ugysem késünk
Ide hozni új termésünk.

Nekem már nagy a hitelem,
Mert itt telik minden telem,
Rozsom, búzám, a mi termelt,
Mind leiknél talált vermet.

S hol nem elég, meg is toldom,
Még az erszényt is megoldom,
Tavaly is egy tinóm ára,
A garadomon lejára.

Igy van ez jól, csak hadd menjen,
Testünk kissé hadd pihenjen!
S árva lelkünk? — patvar hordja!...
Jó az ördög, lesz rá gondja!

Kopasz L.

Szerelem próbája.

Rokonok volnánk mi, leány!
Ha nem volnánk is rokonok...
Az érzelmek őszhangzata
Rokonságra elég nagy ok.

Mert hogy téged szeretlek én,
Hisz azt nem is kell mondanom,
És, ugy hiszem, te engemet
Viszontszeretsz, szép angyalom!

Avvagy tán a nyájas beszéd,
Mely ajkidról mézkint lefoly,
A nagyvilág divatja csak:
Hideg bók és fagyos mosoly?

S a biztatás aranyzava
Ármányvetette járszalag,
Melyen szeszélyeid szerint
Érzelveim táncoljanak?

De nem! nem oh leányka! nem,
Még sértélek talán, talán,
Hogy a mit véltlen gondolék,
Vigyáztalan kimondta szám?

Hanem mégis szerelmedért,
Csekélyke próba tán nem árt,
Hiszen van ajkad — s e szabad,
Anyád nem tön reája zárt.

Megpróbálom, — ha ajkkal ajk
Négyszem között érintkezik,
A tettetés helyett legott
Őszinteség jelentkezik.

Megpróbálom .... nyujtsd ajkidat,
De most legyenek hallgatók:
Határozzon üdvöm felett
Egy hő — egy lángszerelmi csók.

Árvafi.

Egyveleg.

Római hírek szerint a pápa birtokában levő pap-ság évenként 600,000 frankkal fog adóztatni jövő évtől fogva. Ezen rendkívüli adó némelyek szerint 16 év alatt, mások szerint további rendeletig fog fizettetni. Hátha a „további rendelet“ később érkezik 16 évnél?!

Nápolyban 12 tiszt, előmozdítása alkalmával vonakodott új esküt tenni, melyben az alkotmányról semmi szó nem volt... Rangjaiktól megfosztattak. Egy azzal indokolta vonakodását, hogy előbbi esküjét nem szegheti meg.. Börtönben ül. Látnivaló, hogy nem mindig jó az indokolás!

Lombardiába visszsaakarják hívni a főpapok a jezsuitákat. Magyarországon kár volna ezek számát szaporítani.

Miklós orosz czára „Südslavische Zeitung“ szerint lemondott a trónról Alexander Cesarovec részére.

Bécsi hírek szerint a Magyarorszáiban fenálló hadi törvényszékek augusztus 1-én elfognak oszlattatni, s a még eddig fennforgó tárgyak a polgári törvényszékeknek átadatnak.

Lippa tájékán két gyermek eprészni menvén az erdőbe: az egyik egy saskeselyű által felragadtatott. Azonban a ragadozó madár nem bírván a becses terhet, kétszer szállott vele a földre s ismét fel. A gyermek sikoltott; s mert a félelem erőt adott neki, a sas nyakát erősen szorongatta, míg eprésző társa segítségül oda érkezvén: diadalt nyertek a sason. A sas kalitkába jutott, a gyermek megszabadult! Ugy kell neki!

Cucor — ugy hallik — nem sokára kiszabaduland börtönéből; sőt némelyek szerint csak tévedésből maradt ki a megkegyelmeztettek névsorából. Szerencsétlen tévedés!

Debreceni napló.

A debreceni színházat szüknek gunyolják a vidékiek, pedig higyük meg, vagy, ha nem hiszik, ám próbálják meg, hogy közölök is akárhányan bele térnek, mert szinte két hét óta üres. Mi lehet ennek oka? Tán színészeink? Nem. Hiszen a derék Feleki, ki legközelebb is azért volt Pesten, hogy a debreceni közönségnek szini élet adandó műveket hozhasson, mindent elkövet, a mi a művészet, a hazai nyelv érdekében töle kitelhetik; és általában mondhatni, hogy azon önfeláldozás, mely a vidéki színészi pályával együttjár, színészeink részéről, nem anynyira a szigorú körülmények s élélhetésmód, mint a nemzetiség iránti buzgalom kifolyása. De hát mi lehet a színház ürességének oka? Az idő? Igaz, hogy az idő mostanában esős volt; de hiszen a szinköri előadásra hirdett darabok — a szinlapi jegyzékek szerint — a színházban is elszoktak játszani! Vagy a zsebüressége okozza a színház ürességét? Igaz, hogy ez vet egy keveset a latba, hanem egészen le nem nyomja!

A színház ürességének egyedüli főoka nem más, mint a részvétlenség, melynek jégkérget a néha fellobbanó szalmaláng, mint a napsugárookban fürdő tükörfény nem képes jötevé világot terjesztetni, sőt elrontja a szem világát — nem olvaszthatja fel; sőt inkább pernyével s álfénynyel vonja azt be; — a részvétlenség, mely dermedtve gyilkolja meg a nagyravágyó lelket. És e részvét-

lenség anynyivalinkább csudálatos Debrecenben, mert ha valaha, most kell érzeni a nagy magyar város műveltebb lakosainak, mikép a nemzetiség sírját mélyebben mélyebben nem az ássa meg, ki a nemzetiséget gyűlöli, megveti, mint inkább az, a ki látván a fényt, behunyja szemeit, látván a tátongó sirt, nem igyekszik azt körmeivel betemetni előbb, mint maga behull. A hatásnak ellenhatás szokott megfelelni; de a tespedésben magában rejlik a halál. Ugyan számítsák ki önök, kiknek anyagi helyzetök kedvező, mit vesztenek azon néhány fillérrel, melyen a színházban élvet vásárolnak, és mit nyernek? Elvesztik a nyomoru filléreket, hogy lelkierőt, megújulást nyerjenek; megnyerik a megmaradt néhány fillért, hogy a jó honfi s honleány magasztos nevét elveszítsék.

Folyó hó 18-án az „Álomjáró“ Láng Bódiné jutalmul meglehetősen ügyesen s kissé népesebb közönség előtt adatott, csak az a baj, hogy a közönség felvonások közt gyűlt meg — a minek sok indobindója van! Láng Bódiné szerepében otthon volt; de éneke gyönge. A csinos Berzevicziné ne tekintessen szinpadról le a kedves arcokra; teremtsé bele magát szerepébe: mint-ha abban élne és lélekezne. Okosnak keveset!

Egy tizenhárom éves fiu mostanában jött haza, a mint mondja — a nagy Muszkaországból. Egy éve lesz mostanában, mióta oda van. Igen érdekes dolgokat beszél, a mik az ezeregyéjszakában helyt foglalhatnak. Azonban némely együgyűek azt hiszik, — hogy beszéde való. — Ejnye! ejnye!

Mint szépirodalmi újdonságot említjük meg: a „Szerelemhangok“-at Barna Ignációl. A csinos füzetke tartalmát teszi 48 szép, könnyen menő kedves költemény. Ajánjuk az olvasóközönség pártolásába. Kapható Pesten Magyar Mihály, Debrecenben Telegdi Lajos urak könyvkereskedésében. Ára 40 pr.

Vidéki élet.

Pápa, július 12. Egyszerűen, unalmasan, minden változatosság nélkül folynak hosszú napjaink. — De nem is lehet csodálni, mert nincsenek közhelyeink, hol borongó kedélyünket társasérintkezés által néhanéha felde-rithetnők. Azonban csak vállalkozó egyének kellenének, s akkor lehetne mulatókertünk; s nem fognánk élni ily falusi egyszerűségben s unalomban.

Ha a kávéházba — a mulathatás egyedüli gyűdejébe — néha tán bevetődik a hecsületes érzékű ember, ott nem ritkán oly borzasztó híreket hall, melyektől fülhártyája megreped, tudvágya csuiz, maga pedig könnyen hátborsóztató hideglelést kap.

Színészeink voltak, de nagyon rövid ideig élvezteték velünk Thalia gyönyöreit. Pedig nem panaszkodhattak a pápai közönségre; mert részvétét kimutatta; hisz minden előadásakor tömve volt a színház. — Jól tudjuk azt,

hogy színészeinket jelenleg nem úgy kell tekintenünk, mint pusztá élvezetadókat, hanem mint édes nyelvünk védapostolait.

Tanuló ifjaink kevesen vannak; harmadát sem teszik azon számnak, melylyel azelőtt főiskolánk dicsekedhetett. — Hanem reméljük, hogy jövőre, miután már minden tanárszék betöltve van, többen lesznek. — Hir szerint, jövő tavasszal kezdenek főiskolánk építéséhez.

Testgyakorló-intézetünk is van, s pedig oly jeles, hogy akár kulcsin és célszerűség, akár tanításmódot tekintetében honunkban bármelyikkek kiállja a versenyt. Mert semmit sem mulasztottak el az illetők meghozatni és megcsináltatni, mi a testgyakorló-intézetnek fökelléke és éke.

Városunk fiataljai nagy előkészületet tesznek a városunktól alig egy órányi távolságra eső „ugodi“ fürdőben Annanapkor tartandó táncvigalomra. — Tehát mégis eltérünk megszokott unalmas napi teendőinktől... De, oh fájdalom! csak ez is egy nap tart, s azután ismét visszatérünk régi kerékvágásunkba. Szörnyen jólesik füleinknek hallani e szót: „táncvigalom“, melynek hallatára kebleinket különös érzet szállja meg. De nem is csoda, mert vagy három éve annak, hogy városunkban nem tartatott táncvigalom. Ámbár vagy négy hirdelve volt, de az is a pápai közönség részvétlensége miatt megbukott. — De most az előkészületek után ítélve, melyek mind itt helyben, mind Győrben a fiatalok közt történnek, az Annanapra hirdetett fürdői táncvigalom megbukni nem fog. — Annak idejében szólандok róla.

Több családok városunkat — hol élvezetük nincs — a kellemes füredi fürdővel cserélték föl. Hir szerint, Fűreden oly tömör vendég van, hogy többen kénytelenek szállás hiánya miatt a legközelebbi falukban fogadni szállást. — Oh ti boldog fürödtek!!

Városunkban jelenleg egy híres francia szemorvos mulat, ki is bámulandó ügyességgel veszi le a világtalannok szemeiről a hályogot, úgyhogy az ily hályogosok maguk mondják, hogy midőn szemeiről a hályogot leveszi, legkisebb fájdalmat sem éreznek; s három perc alatt mindenféle tárgyat kivehetőleg látnak. — Dicséretére válik e jeles szemorvosnak még az is, hogy a szegényebb sorsúakon minden díj nélkül szokott segíteni. — Köszönet neki az emberiség nevében.

S. K.

HIRDETÉS.

T. Dravecky Zsigmond urnak németutván 1772. sz. a. emeletes háza, mely több mint 12 tágas szobát, ezek közt vendéglőnek is használhatókat mind lent, mind az emeletben, — ezekenkívül raktárnak alkalmas helyeket, kamrákat és istállókat foglal magában, — f. évi nov. 1-jétől számítandó 6 évre haszonbérbe adandó. Értekezelnéi iránta helyben

Olák Károly
hites ügyvéd.

Nyomatik Debrecen város könyvnyomdájában.